

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVEND_Λ LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI _Λ LA VHURARU (P3)

_Λ LARA 2013

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: awara $2\frac{1}{2}$

Bammbiri _Λ _Λ na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Bammbiri heli li na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A:	Maanea	(50)
KHETHEKANYO YA B:	Zwibveledzwa zwilapfu zwa vhudavhidzani	(30)
KHETHEKANYO YA C:	Zwibveledzwa zwipfufhi zwa vhudavhidzani/ Zwa tsumbedzi/Zwa mafhungo.	(20)

2. Fhindulani mbudziso NTHIHI u bva kha khethekanyo INWE NA INWE.

3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa ngalwo.

4. Thomani khethekanyo INWE NA INWE kha siatari LISWA.

5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii, na zwiinwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane yanu i fanela U RANGELA maanea.

6. U pulana hothe hu tea u sumbedzwa nga u ralo. Ni eletshedzwa u thutha pulane yothe nga u tala mutalo u budekanyaho khayoy.

7. Kovhekanyani tshifhinga nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: Minetse ya 80

KHETHEKANYO YA B: Minetse ya 40

KHETHEKANYO YA C: Minetse ya 30

8. Nomborani phindulo dzanu sa zwe thoho dza nomboriswa zwone kha bammbiri la mbudziso.

9. Nani phindulo INWE na INWE thoho yo i teaho.

PFESANI: Musi ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi, maipfi a re kha thoho ye na nanga HA TEI u katelwa kha itsho tshivhalo.

10. Nwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO 1**

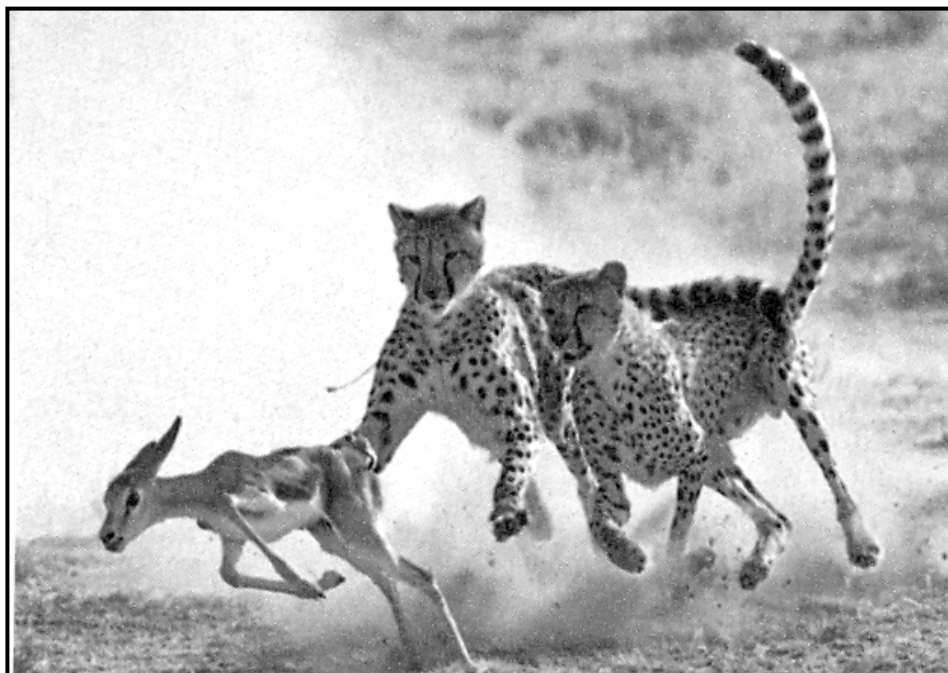
Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 400 u swika kha 450. Nwalani NOMBORO na THOHO ya maanea e na nanga.

- 1.1 Tshimima tshila tsho vha dzhatsha li sa athu u vhonwa. [50]
- 1.2 Sibadela - hone hune ra tshila hone. Ndi ngoho? (Ni nga ima kana na hanedzana na muhumbulo uyu). [50]
- 1.3 Mishumoni kha hu sedzwe ndalukanyo na tshenzhemo, hu si muthu, uri tshumelo i ye vhathuni. [50]
- 1.4 Mvula - ra shaya ra lila, ra wana ra lila. [50]
- 1.5 Zwi ṱoda vhuṱali ha Salomo u lwa na vhushai kha lino. [50]
- 1.6 Nwalani maanea ane a thoma nga maipfi haya: 'Ndo ri ndi tshi tou phamu vothi, maṱo a ri vhona ...' [50]
- 1.7 Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga dzikusa vhupfiwa haṅu kana zwa tokonya kuhumbulele kwanu. Zwi ṱaleleni nga vhuronwane.

Nangani tshifanyiso TSHITHIHI ni nṱwale nga hatsho ni tshi bvisela vhupfiwa haṅu khagala. Nwalani nomboro ya mbudziso (1.7.1 kana 1.7.2) u ya nga he na nanga, ni nṱee maanea aṅu ṱoho yo teaho.

PFESANI: Hu tea u vha na vhuṱumani vhu re khagala vhukati ha maanea aṅu na tshifanyiso tshe na nanga.

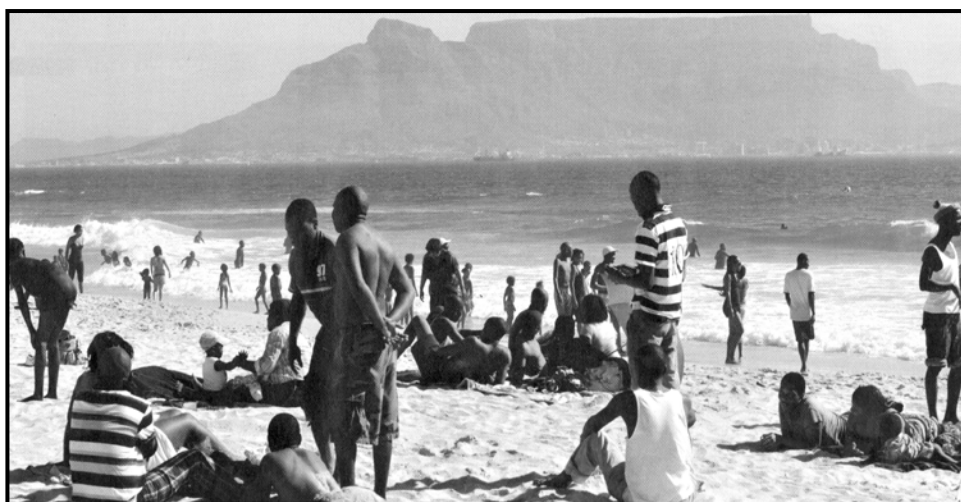
1.7.1

[Zwi bva kha magazini ya *Skyways*]

[50]

1.7.2

[Zwi bva kha magazini ya *Getaway*]

[50]

ṰHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO 2**

- Fhindulani mbudziso NTHIHI kha nṁa dzi tevhelaho.
- Vhulapfu ha phindulo yaṁu vhu vhe maipfi a u bva kha 180 u swika kha 200.
- Ni dzhieḽe nzhele zwi tevhelaho:
 - Vha ṱanganedzaho mafhungo, redzhiṱara, thouni na tshitaila.
 - Munanguludzo wa maipfi na zwivhumbeo zwa luambo.
 - Tshivhumbeo.
- Nṱwalani NOMBORO na ṬHOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHISHAKA

Muzwala waṁu we na aluwa nae no wana vhuṱanzi ha uri u khou ṱoda u divhulaha ngē a ṱolwa a wanala e na tshitshili tsha VWFM (AIDS).

Inwi mu nṱwaleleni vhurifhi ni tshi sumbedza uri vhuṱshilo hawe ndi ha ndeme, nahone u vha na vhuḽwadze uho a si vhuḽhelo ha shango.

[30]**2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU**

Muḽuhulu waṁu we na aluwa ni tshi tamba noṱhe ane zwino u vho shuma ha Masipala o loṱha nga khombo ya moḽoro a tshi khou bva muṱanganoni. Inwi no humbelwa uri ni ḽo vhalala nganeavhutshilo yawe nga ḽuvha ilo ḽa mbulungo.

Zwino inwi nṱwalani nganeavhutshilo ine na ḽo i vhalala nga ḽuvha ilo ḽa mbulungo.

[30]**2.3 INTHAVIYU**

No nṱwalela vha muvhuso ni tshi khou humbela basari uri ni ḽo kona u ya u guda Yunivesithi. Mulanguli wa Muhasho o ni vhidza uri ni ḽe ni dzhenele dziinthaviyu.

Nṱwalani inthaviyu iyo ye ya vha hone vhukati haṁu na mulanguli.

[30]**2.4 MEMORANDAMU**

Tshikoloni tsha haṁu vhagudi vho swika he vha ṱereka zwo bva kha zwiliwa zwine vha khou bikelwa vha tshi ri a zwi vha fari zwavhuḽi.

Zwino inwi nṱwalani memorandum une wa ḽo nṱekedzwa ṱohoyatshikolo.

[30]**ṬHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30**

KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI/ ZWA TSUMBEDZI/ZWA MAFHUNGO

MBUDZISO 3

- Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dze na vhudziswa.
- Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 100 u ya kha 120.
- Ni dzhieṅe nzhele zwi tevhelaho:
 - Vha ṅanganedzaho mafhungo, redzhiṅara, thouni na tshitaila.
 - Munanguludzo wa maipfi na zwivhumbeo zwa luambo.
 - Tshivhumbeo.
- Nṅwalani NOMBORO na ṅTHOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

3.1 PHOSIṅARA

Hu na muzika wa Tshivenda une vhaṅmbi vhoṅthe vha ḁo vha vha tshi khou ṅana vhuṅambi havho mudavhini wa tsini na muḁi wa haṅu. Inwi sa muṅwe wa vhadzudzanyi vha ḁi ḁikṅa no humbelwa uri ni nṅwale phosiṅara ya u andadza uyū muzika.

Nṅwalani phosiṅara iyo u itela u kunga vhathu uri vha ḁe nga vhuṅzhi.

[20]

3.2 DAYARI

Tshikoloni tsha haṅu ho farwa lwendo lwa u ya u dalela vhuṅwe ha vhugalaphukha kha ḁino musi zwikolo zwo awela.

Zwino inwi nṅwalani dayari ni tshi sumbedza zwoṅthe zwe zwa itea u bva ḁuvha ḁe na takuwa ngaḁo u swika ni tshi vhuya.

[20]

3.3 NDAELA

Maḁi ndi tshiko tsha ndeme kha vhuṅshilo ha vhathu. Tshi dinaho ndi uri a ri koni u a vhulunga na u a shumisa nga nḁila yone. Zwino afho hune na dzula hone no humbelwa uri ni nṅwale ndaela ya u tsireledza na u vhulunga maḁi.

Zwino inwi nṅwalani ndaela idzo dzine dza ḁo fhedza dzo phaḁaladzwa.

[20]

ṅTHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C:	20
MARAGAGUṅE:	100